

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
31 mei 2022

Ons kenmerk
PZH-2022-805267029
DOS-2019-0005347

Bijlagen
2

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Subsidieregeling verplaatsing en beëindiging veehouderij Zuid-Holland en Openstellingsbesluit subsidie verplaatsing veehouderij gebied Nieuwkoop Zuid-Holland 2022

Geachte Statenleden

Graag informeren wij u over een nieuwe subsidieregeling in het kader van vitale landbouw in Zuid-Holland. Deze regeling is bedoeld voor bedrijven die hebben aangegeven te willen verplaatsen of stoppen. In sommige gebieden kan dat bijdragen aan diverse vraagstukken die spelen, denk aan bodemdaling, CO₂-uitstoot, de aanpak van stikstof en de versterking van de natuur en biodiversiteit. In deze brief gaan we verder in op de nieuwe regeling en de eerste openstelling ervan: specifiek voor het gebied Nieuwkoop.

1. Leeswijzer

Onder **2. Inleiding** beschrijven wij de aanleiding voor het vaststellen van de subsidieregeling. De opzet en werking van de subsidieregeling wordt toegelicht onder **3. Toelichting subsidieregeling verplaatsing en beëindiging veehouderij Zuid-Holland**. De verplaatsingsregeling kent staatssteunrechtelijke aspecten, die onder **4. Staatssteun** kort worden behandeld. Vervolgens staan wij onder **5. Andere regelgeving** stil bij twee subsidieregelingen van het Rijk die eveneens gericht zijn op de beëindiging van veehouderij met als doel de reductie van stikstof op de voor stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. We gaan in op de verhouding daarvan met de provinciale regeling. Onder **6. Financiën** worden de financiële consequenties beschreven. Het openstellingsbesluit wordt toegelicht onder **7. Openstellingsbesluit subsidie verplaatsing veehouderij gebied Nieuwkoop Zuid-Holland 2022**.

2. Inleiding

Nederland staat voor een aantal urgente opgaven zoals stikstofreductie, CO₂-reductie, en versterking van de natuur ten behoeve van de verbetering van de biodiversiteit. Deze opgaven moeten in belangrijke mate worden gerealiseerd in het landelijk gebied en hebben daarmee impact op daar gevestigde grondgebruikers, bedrijven en bewoners.

De diverse vraagstukken komen samen op het boerenerf. Voor een geslaagde aanpak van deze opgaven ligt de sleutel dan ook in belangrijke mate bij de agrarische sector, in het bijzonder de veehouderij. We werken – samen met de sector en andere betrokken partijen – hard aan deze vraagstukken en zetten in op een vitale, toekomstbestendige landbouw in Zuid-Holland. Daarbij kijken we naar welke vorm van landbouw op welke plek kan en zoeken we naar een mix van maatregelen. Dat varieert van verduurzamen en innoveren tot vrijwillig verplaatsen of beëindigen van een bedrijf.

Stikstof

Door onder andere de stikstofdepositie worden in veel Natura 2000-gebieden de instandhoudingsdoelstellingen op dit moment niet bereikt. Hierdoor wordt niet voldaan aan de Habitatrichtlijn¹ en de stikstofreductiedoelstellingen op grond van de Wet stikstofreductie en natuurherstel. De veehouderij draagt in belangrijke mate bij aan de stikstofdepositie vanwege de emissie van NH₃. Omdat stikstofemissie vanuit een landbouwbedrijf op een relatief korte afstand van het bedrijf neerdaalt op de bodem, kan een belangrijk deel van de stikstofreductie worden gerealiseerd als landbouwbedrijven die dicht bij een Natura 2000-gebied zijn gevestigd ervoor kiezen om te verplaatsen naar een locatie die verder van het Natura 2000-gebied ligt of om te stoppen.

Bodemdaling

In de veenweidegebieden zorgt bodemdaling en daarmee oxidatie vanuit veenbodem voor CO₂-uitstoot, een broeikasgas dat bijdraagt aan de opwarming van de aarde. In het Klimaatakkoord is dan ook afgesproken dat in 2030 1 Mton CO₂ vanuit de veenweidebodem moet worden gereduceerd door de provincies waar veenweidegebieden liggen, waaronder dus Zuid-Holland. Dit kan door het verhogen van het waterpeil en het vernatten van de bodem, wat consequenties kan hebben voor het agrarisch grondgebruik. Op sommige plekken in de veenweidegebieden zal hier minder ruimte voor zijn. Het stoppen en verplaatsen van sommige agrarische bedrijven is daarom noodzakelijk.

Natuurherstel en -verbetering

Natuur is onmisbaar voor ons als mensen. Zowel voor de leefbaarheid als voor ons welbevinden. De natuur staat echter steeds meer onder druk, juist ook in onze provincie waar we veel ambities hebben, maar de ruimte beperkt is. Door de groei van de bevolking en economie, de intensivering van de landbouw en klimaatveranderingen verdwijnen de leefgebieden van steeds meer planten en dieren of gaan zij in kwaliteit achteruit. De biodiversiteit, de belangrijkste graadmeter voor de kwaliteit van de natuur, is de afgelopen decennia sterk gedaald. Om dat tij te keren is een robuust geheel van aaneengesloten natuurgebieden die tegen een stootje kunnen doordat de ecosystemen op orde zijn, een essentiële basis. Via NNN en Natura 2000 werken we daar hard aan. En ook buiten deze beschermde natuur is aandacht voor een goede leefomgeving van planten en dieren nodig. Ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden; vitale leefgebieden houden zich immers niet aan de grenzen van al dan niet ruimtelijk beschermde natuur.

¹ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, PbEU 1992, L206.

Door het verplaatsen van bedrijven in de nabijheid van het NNN ontstaat ruimte voor het robuuster maken en verbinden van de natuurgebieden en voor natuurinclusieve, extensieve landbouw. Dit draagt bij aan het noodzakelijke natuurherstel en het voldoen aan onze wettelijke verplichtingen.

Integrale aanpak

Als gezegd: veel vraagstukken komen samen op het boerenerf; vaak spelen meerdere opgaven tegelijk in een gebied. Het Rijk werkt daarom toe naar een integrale aanpak van de opgaven voor natuur/stikstof, waterkwaliteit en bodemdaling (CO₂), in de vorm van een Nationaal Programma Landelijk gebied (hierna: NPLG), dat bepalend zal zijn voor de toekomst van deze bedrijfstak in het landelijk gebied. Deze aanpak sluit aan op de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof die wij in 2019 hebben vastgesteld en waarin wij sturen op een gebiedsgerichte stikstofaanpak in samenhang met andere opgaven en doelstellingen. Daar hebben we al flink wat stappen in gezet. De doelen van het NPLG zullen worden vertaald naar provinciale doelen en beleidskeuzes in het provinciaal omgevingsbeleid. Voor de realisatie hiervan kunnen wij verschillende instrumenten inzetten. Deze nieuwe subsidieregeling is er daar een van.

3. Toelichting Subsidieregeling verplaatsing en beëindiging veehouderij Zuid-Holland

Doel

De subsidieregeling helpt veehouders die hun bedrijf willen verplaatsen of beëindigen in daartoe door Gedeputeerde Staten aan te wijzen gebieden in Zuid-Holland, waar dit gelet op de opgaven als stikstofreductie of CO₂-reductie nodig is. Als een veehouder voldoet aan de subsidievereisten kan er subsidie worden aangevraagd als bijdrage in de kosten van verplaatsing of beëindiging van het bedrijf. De subsidie is nodig omdat blijkt dat de combinatie van - hoge - verplaatsingskosten en de koopsom voor de nieuwe locatie hoger is dan de verkoopopbrengst van de bestaande locatie. Dit financiële verschil kan verplaatsing in de weg staan. Door bij te dragen in de verplaatsingskosten valt deze financiële belemmering weg. Hetzelfde geldt voor bedrijfsbeëindiging. Zonder subsidieverlening wordt een veehouder, die eerder dan gepland stopt, geconfronteerd met een waardedaling van het achterblijvende perceel waarop de woning en de bedrijfsgebouwen staan. Deze waardedaling kan niet worden meegenomen in de verkoopprijs van de landbouwgrond. Ook is vaak sloop van de bedrijfsgebouwen wenselijk, wat aanzienlijke kosten met zich meebrengt.

Subsidiabele activiteiten en doelgroep

Subsidie kan worden verleend voor de kosten van verplaatsing of beëindiging van een veehouderij ten behoeve van de realisatie van een gebiedsplan of een opgave die voor het gebied is vastgesteld. De subsidieregeling staat alleen open voor bedrijven die zijn gevestigd in een door Gedeputeerde Staten bij openstellingsbesluit aan te wijzen gebied. Bij openstellingsbesluit kunnen wij daarnaast nadere regels stellen ten aanzien van onder meer de subsidievereisten, de aanvraagperiode en de kosten die voor subsidie in aanmerking komen. Wellicht ten overvloede merken wij op dat het

uitdrukkelijk niet gaat om regels waarmee de werking van de subsidieregeling wordt verruimd.

Subsidiabele kosten

In geval van bedrijfsverplaatsing kan subsidie worden verleend voor onder meer de makelaarskosten, bedrijfsadvieskosten en de kosten voor het demonteren, verplaatsen en monteren van bedrijfsinstallaties. Ook kan subsidie worden verleend voor modernisering van de hervestigingslocatie.

Bij bedrijfsbeëindiging kan subsidie worden verleend voor daling van de marktwaarde van het achterblijvende woon/bedrijfsperceel waar de subsidieaanvrager blijft wonen, omdat deze locatie niet meer kan worden gebruikt voor een agrarische bedrijfsvoering. Dit vanwege de verplichte intrekking van de voor de landbouwactiviteit verleende toestemming. Deze verplichting lichten wij verderop in deze brief toe.

Ook kan subsidie worden verleend voor de vernietiging van de productiecapaciteit oftewel het slopen en afvoeren van de bedrijfsgebouwen en installaties.

Subsidievereisten en -verplichtingen

Om voor subsidie in aanmerking te komen, moet er aan enkele vereisten worden voldaan. Eén van de eisen in het kader van de verplaatsingssubsidie is dat de nieuwe locatie buiten het door gedeputeerde staten aangewezen gebied ligt. De nieuwe locatie mag ook niet gelegen zijn in een ander gebied waarvoor de subsidieregeling is opengesteld, binnen 1 km afstand van een ander Natura 2000-gebied, het Natuurnetwerk Nederland of een gebied waarvoor een opgave is vastgesteld voor het reduceren van CO₂-emissie vanuit de veenbodem. Daarnaast moet het gaan om een bestaande locatie. Hierdoor wordt voorkomen dat elders de belasting voor de omgeving toeneemt.

Subsidie wordt verleend onder de voorwaarde van verkoop van de agrarische gronden en in geval van bedrijfsverplaatsing bij voorkeur ook het bedrijfs- en woonperceel aan de provincie of de vestiging van een kwalitatieve verplichting.

Voorts moet de subsidieaanvrager, zoals hierboven al is benoemd, het bevoegd gezag verzoeken tot intrekking van de voor de landbouwactiviteit verleende toestemming.

4. Staatssteun

De subsidieverlening aan een veehouder moet worden aangemerkt als staatssteun. Het onderdeel dat betrekking heeft op de subsidiëring van de verplaatsingskosten en de investeringskosten is gebaseerd op een vrijstellingsmogelijkheid op grond van de landbouvvrijstellingsverordening. De subsidiepercentages, het maximaal te verlenen subsidiebedrag, de subsidievoorwaarden en -verplichtingen zijn hiermee in overeenstemming. Van dit onderdeel van de subsidieregeling wordt kennisgegeven aan de Europese Commissie. 10 dagen na kennisgeving mag dit onderdeel in werking treden.

Voor de subsidiëring van de kosten voor bedrijfsbeëindiging bestaat geen vrijstellingsmogelijkheid. Voor dit onderdeel moet een zogenaamde notificatieprocedure worden gevolgd. Wij hebben tegelijk met de vaststelling van de subsidieregeling en het openstellingsbesluit de notificatie vastgesteld en ingediend. Formeel moet de Europese Commissie binnen 2 maanden na het indienen van de notificatie een besluit tot goedkeuring of afwijzing nemen. In de praktijk duurt dit vaak langer. Omdat dit onderdeel van de subsidieregeling is overgenomen uit een regeling van de provincie Noord-Brabant die reeds twee keer is genotificeerd en goedgekeurd, gaan wij er voorsnog van uit dat een goedkeuringsbesluit binnen de hiervoor geldende termijn zal volgen.

5. Andere regelgeving

Ten tijde van de vaststelling van de subsidieregeling heeft het Rijk de concept-Regeling provinciale aankoop en beëindiging veehouderij nabij natuurgebieden tranche 2 (hierna: MGA2) en de concept-Subsidieregeling landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties voor stikstofreductie (hierna: Lbv) in consultatie gebracht. Beide regelingen richten zich op de beëindiging van veehouderijen met als doel de hierdoor veroorzaakte stikstofdepositie op voor stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden blijvend te verminderen.

Een belangrijk verschil tussen de concept-rijksregelingen en de provinciale subsidieregeling is dat alleen de laatstgenoemde de kosten van verplaatsing subsidieert. Voorts kan de provinciale subsidieregeling ook voor andere opgaven in het landelijk gebied worden ingezet.

De MGA2, de opvolger van MGA-1 gericht op beëindigen van piekbelasters, biedt de mogelijkheid voor provincies om een specifieke uitkering (hierna: SPUK) aan te vragen ten behoeve van het doen beëindigen van veehouderijactiviteiten met het oog op een blijvende vermindering van de stikstofdepositie vanaf de desbetreffende veehouderijlocaties op overbelaste Natura 2000-gebieden. Met deze middelen kan de provincie bedrijven aankopen, verlies van productierechten, waardevermindering van grond en gebouwen, en sloopkosten vergoeden. Het moet daarbij dan gaan om veehouderijen waarvan de bijdrage aan stikstofdepositie op ten minste één overbelast Natura-2000 gebied de hiervoor vastgestelde drempel overschrijdt². De MGA2 is daarmee gericht op de beëindiging van zogenaamde piekbelasters binnen de rekengrens van 25 km van Natura 2000. Per Natura 2000 gebied komen de 2% bedrijven met de meeste depositie in aanmerking voor de regeling. Het gaat om ca 150 bedrijven in Zuid-Holland. De MGA-2 biedt meer mogelijkheden dan MGA-1 omdat het zogenaamde beroepsverbod wordt geschrapt. Onder voorwaarden kan elders een veehouderijbedrijf met productierechten (= vergunning) worden aangekocht.

De Lbv is een subsidieregeling die direct openstaat voor veehouderijen. Hiervoor geldt een drempel van 50 mol emissie per jaar. De Lbv is gericht op beëindiging en niet op

² In de bijlage bij de MGA2 zijn de overbelaste Natura 2000-gebieden benoemd. Hieronder valt bijvoorbeeld Nieuwkoopse Plassen en De Haeck, waarvoor een drempel geldt van 558 mol per jaar.

verplaatsing. Er worden ander kosten gesubsidieerd dan op grond van de provinciale subsidieregeling. De te verlenen subsidie bestaat uit een vergoeding voor de door te halen productierechten én een vergoeding voor het waardeverlies van de productiecapaciteit.

De provinciale subsidieregeling werkt gezien het vorenstaande aanvullend op de regelingen van het Rijk (indien deze ongewijzigd worden vastgesteld), zoals ook is bedoeld.

6. Financiële consequenties

In totaal willen we voor 2022 1.000.000 euro beschikbaar stellen voor deze nieuwe regeling. Er kan maximaal € 500.000,00 subsidie per aanvraag worden verleend. In de meeste gevallen zal een lager subsidiebedrag toereikend zijn. De gemiddelde subsidie zal naar verwachting minder dan € 250.000,00 bedragen.

Het bereiken van overeenstemming over de aankoop van de landbouwgronden van een mogelijke subsidieaanvrager kost de nodige tijd. Daarom verwachten wij voor 2022 hooguit 4 subsidieaanvragen. Via de Voorjaarsnota 2022 vragen wij u daarom straks een subsidieplafond voor 2022 van € 1.000.000,00 vast te stellen

Voor 2023 en volgende jaren zal nog nader worden bekeken hoeveel bedrijven in Zuid-Holland naar verwachting een beroep zullen doen op deze subsidieregeling.

7. Openstellingsbesluit subsidie verplaatsing veehouderij gebied Nieuwkoop Zuid-Holland 2022

De subsidieregeling wordt als eerste opengesteld voor veehouders die zijn gevestigd in een begremsd gebied rondom de Nieuwkoopse Plassen en De Haack.

De provincie werkt in dit gebied al sinds 2020 samen met de provincie Utrecht, de gemeenten Nieuwkoop, Bodegraven-Reeuwijk, Alphen aan den Rijn, de waterschappen Holland-Rijnland, en Amstelgooti en Vecht, het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Natuurmonumenten en LTO aan de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof en Bodemdaling Nieuwkoopse Plassen en omstreken (hierna: GGA Nieuwkoop). De GGA Nieuwkoop richt zich op de reductie van de stikstofdepositie en CO2 vanwege bodemdaling, en op natuurherstel. Daartoe willen we samen met de betrokken partijen tot een integraal gebiedsplan en uitvoeringsprogramma komen, waarmee de doelen kunnen worden bereikt met een duurzaam perspectief voor de landbouw.

Vanuit de GGA Nieuwkoop is ondertussen duidelijk dat de landbouw in het gebied en daarmee ook het gebied zelf een transitie zal ondergaan. Dit wordt nog vastgelegd in een gebiedsplan. Vooruitlopend hierop zijn er nu al agrariërs die hebben aangegeven dat zij hun bedrijf willen verplaatsen of beëindigen. Daarom is ervoor gekozen om de subsidieregeling zo snel mogelijk open te stellen voor het gebied rondom de Nieuwkoopse Plassen, indien u het bij voorjaarsnota voor te stellen subsidieplafond van € 1.000.000,00 goedkeurt.

Slot

De subsidieregeling is één van de eerste instrumenten waarmee de provincie uitvoering geeft aan haar gebiedsopgaven voor de transitie landelijk gebied. Dit is in lijn met het Nationaal Programma Landelijk Gebied zoals dit de komende tijd verder door het Rijk wordt vormgegeven. Het is mooi dat we als provincie nu al deze stap kunnen zetten doordat we de afgelopen jaren flink hebben ingezet op de gebiedsgerichte aanpak en de diverse andere stappen richting vitale landbouw. Ondertussen werken wij verder aan de ontwikkeling van andere instrumenten die hiervoor nodig zijn en waarover wij u de komende periode zullen informeren.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit

Bijlagen:

- Subsidieregeling verplaatsing en beëindiging veehouderij Zuid-Holland
- Openstellingsbesluit subsidie verplaatsing veehouderij gebied Nieuwkoop 2022